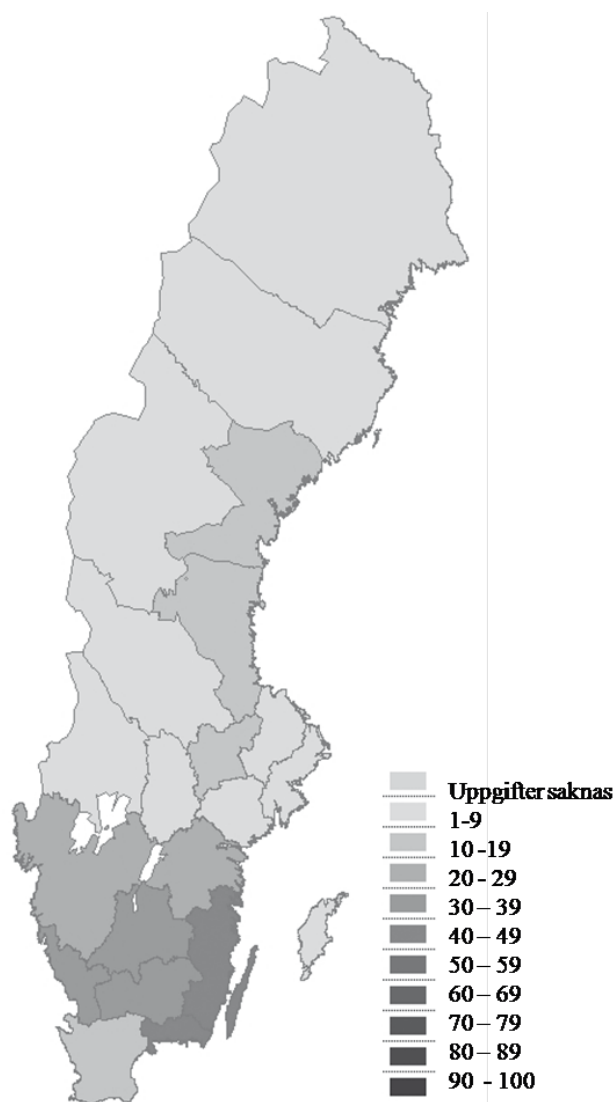

SOLVEIG BERG LEJON • GUN LIDESTAV

Skogscertifiering – vem, hur och varför?

- Sverige är det mest certifierade landet i Europa, men bara knappt var femte privatägd brukningsenhet är certifierad.
- Certifieringsgraden ökar med storleken på brukningsenheten och från norr till söder.
- Brukningsenheter ägda av män och åbor är i större utsträckning certifierade än de som ägs av kvinnor respektive utbor.
- Aktiviteten är högre på certifierade brukningsenheter, samtidigt som en majoritet av ägarna menar att certifieringen inte påverkat deras sätt att sköta skogen.
- Miljö och ekonomi är de vanligaste orsakerna till att man låter certifiera sin brukningsenhet.

FIGUR 1. Andelen (%) certifierade brukningsenheter inom respektive län år 2006 (samtliga certifieringsstandards).

Drygt 10,4 miljoner hektar skog är i dag certifierade enligt FSC och knappt sju miljoner hektar enligt PEFC. Detta gör Sverige till det mest certifierade landet i Europa. Certifieringen innebär ett ansvarstagande för miljön och ett levande skogsbruk. Medan det framför allt är de stora markägarna som anslutit sig till FSC, utgör PEFC det främsta alternativet för skogsägare med mindre och medelstora brukningsenheter, samt för skogsentreprenörer och köpsågverk. Genom certifieringen förbinder sig skogsägaren att följa den gällande skogsbruksstandard, som bl.a. innebär att minst fem procent av skogen avsätts för att skapa höga naturvärden för framtiden. För PEFC gäller även att skogsägare med mer än 20 ha produktiv skogsmark ska upprätta en s.k. Grön skogsbruksplan. Att låta certifiera sitt skogsinnehav har blivit allt vanligare bland privatskogsägarna i Sverige sedan starten 1998.

Vilka privatskogsägare har då valt att certifiera sina brukningsenheter, och hur har certifieringen påverkat skötseln av de enskilda brukningsenheterna och skogsägarens syn på certifieringen? Förutom att undersöka om certifieringen utgör ett instrument för förbättrad skogsskötsel och om den har en standardiserande eller likriktande effekt på skogsskötseln, försökte vi hitta gemensamma drag hos skogsägare som certifierar respektive inte certifierar sina brukningsenheter, och då även om certifieringen är en följd av ett visst skogsbruksbeteende eller inte. Eftersom tidigare undersökningar har visat att skogsägarkåren är mycket heterogen, var det angeläget att identifiera kategorier av skogsägare med likartade skogsbruksbete-

enden utifrån karaktäristiska egenskaper. Skillnader i certifieringsgrad med avseende på skogsinnehavets storlek, samt skogsägarens kön, självverksamhet och bosättning har undersökts. Även genomförda skogsvårds- och avverkningsåtgärder på brukningsenheterna har kategoriserats och relaterats till om dessa är certifierade eller ej.

PEFC dominerar

Analysen omfattade 11 665 brukningsenheter varav 1 955 (17 %) var certifierade enligt PEFC, FSC eller någon annan standard. Certifieringsgraden på länsnivå framgår av Figur 1. Av samtliga certifierade brukningsenheter var 88 % certifierade enligt PEFC-standard. Certifieringsgraden för PEFC varierar mellan skogsägarföreningarnas regioner. Inom region Södra skogsägarna är 19 % av brukningsenheterna certifierade, medan andelarna inom region Norrskog, Mellanskog och Norra skogsägarna är 7 %, 5 % respektive 2 %. Då antalet brukningsenheter är högst inom region Södra skogsägarna återfinns 73 % av de PEFC-certifierade brukningsenheterna här.

Vem väljer skogscertifiering

Certifieringsgraden för olika kategorier av skogsägare jämfördes mellan självverksamma och ej självverksamma, män och kvinnor, samt åbor dvs. boende i samma kommun som brukningsenheten och utbor dvs. boende i annan kommun än brukningsenheten. I likhet med en tidigare undersökning (Ek 2004) visar våra resultat att den ökar med storleken på brukningsenheten. Brukningsenheter ägda av män och åbor är i högre grad

FAKTARUTA

Databasen Fortlöpande markägaranalys

Våra analyser grundar sig på data ur *Fortlöpande Markägaranalys* avseende perioden 1999–2006. Här finns uppgifter om eventuell certifiering för ca 11 665 brukningsenheter samt möjligheter att koppla denna information till åtgärdsaktivitet och ägarkaraktäristika. För att få privatskogsägarnas syn på nytan och följderna av certifieringen liksom bakomliggande orsaker, genomfördes 2009 en brevundersökning angående certifieringen. Enkäten riktade sig till privatskogsägare som tidigare uppgett att deras skogsinnehav varit certifierat under 2005 och/eller 2006. Se: <http://www.slu.se/?id=965&puff=177>

certifierade än brukningsenheter ägda av kvinnor och utbor. Detsamma gäller för brukningsenheter till självverksamma i jämförelse med ej självverksamma skogsägare (Figur 2).

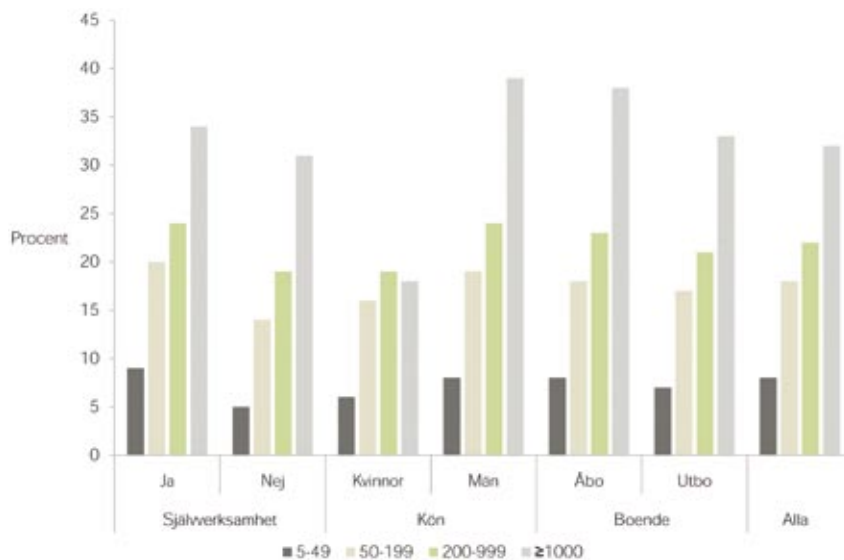
Däremot kunde vi inte se någon skillnad i ålder mellan skogsägare till certifierade och ej certifierade brukningsenheter.

Hur påverkas aktiviteten

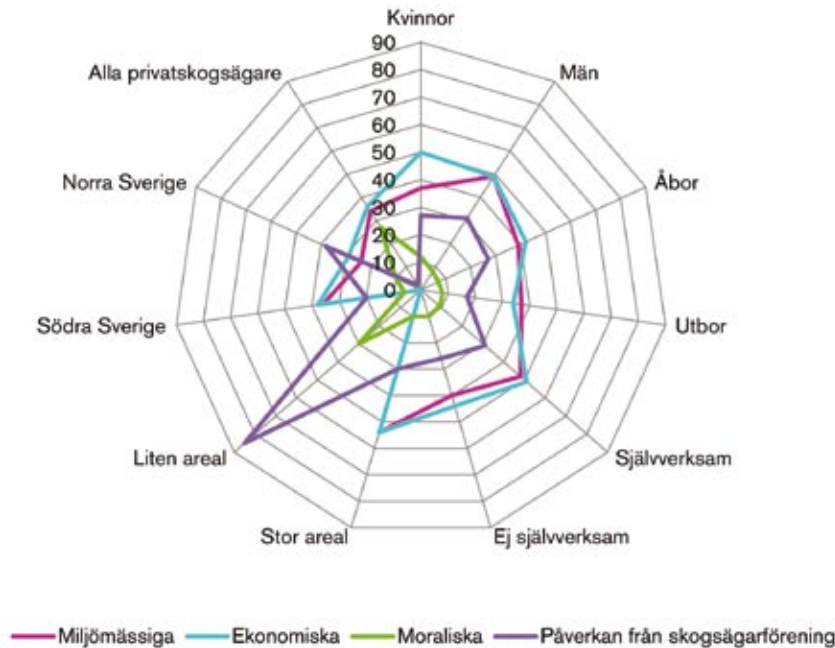
Avverknings- och skogsvårdsaktiviteten har genomgående varit högre på certifierade än på ej certifierade brukningsenheter. Mönstret är detsamma oavsett ägarkategori, vilket vi tolkar som att certifieringen har större betydelse för aktiviteten än om ägaren är man eller kvinna, åbo eller utbo, respektive självverksam eller ej.

Aktiviteten förefaller dock avta med tiden som gått efter certifiering. En jämförelse av aktivitetsgraden, mätt som andel åtgärdad areal av total areal, på brukningsenheter som varit certifierade mer respektive mindre än fem år, visar att andelen areal för slutavverkning sjunker från 21 % till 12 %, för gallring från 20 % till 18 %, för röjning från 42 % till 26 %, och för plantering från 28 % till 11 %.

Den åtgärdade arealen liksom den uttagna volymen är signifikant högre på certifierade brukningsenheter. Även med hänsyn tagen till att certifierade brukningsenheter generellt sett är större, finns signifikanta skillnader i gallring, markberedning och plantering. Den uttagna volymen per hektar är också signifikant högre på certifierade brukningsenheter, vilket tyder på virkesrikare bestånd.

FIGUR 2. Certifieringsgrad (%) efter arealklass (ha) och ägarkategori.

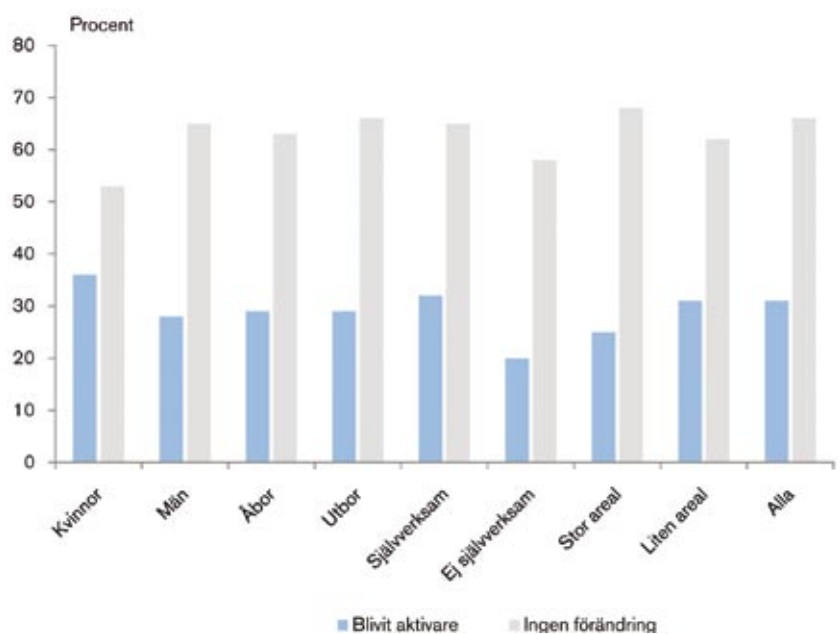
FIGUR 3. Skogsägarens motiv till certifiering efter kategorier: kvinnor, män, åbor, utbor, själverksamma, ej själverksamma, stor respektive liten areal (%).

När det gäller eventuell likriktning av skötselbeteende som en effekt av certifieringen är skillnaderna mindre bland certifierade än ej certifierade skogsinnehav i fråga om gallringskvot, mätt både som åtgärdad areal per total areal och uttagen volym per åtgärdad areal. Detta gäller oavsett om man betraktar södra eller norra Sverige, manliga eller kvinnliga skogsägare, respektive åbor eller utbor. Med avseende på uttagen volym per åtgärdad areal i slutavverkning finns däremot inga sådana indikationer. Möjligen kan det bero på att åtgärden som sådan inte ger utrymme för någon större differentiering. Certifieringen tycks också ha en likriktande inverkan på uttagen volym per åtgärdad areal vid gallring.

Varför skogscertifiera

Vilka är då motiven som styr skogsägaren att ta beslut om certifiering; moral, miljö, ekonomi, skogsägarföreningar eller något annat? I den uppföljande brevundersökningen angavs de miljömässiga och ekonomiska orsakerna till certifieringen mer frekvent än de moraliska orsakerna och påverkan från skogsägarföreningar. När det gäller skogsägarens motiv för att certifiera sitt skogsinnehav har kategorier av skogsägare jämförts – små (5–199 ha) och stora (≥ 200 ha) brukningsenheter, södra och norra Sverige, män och kvinnor, åbor och utbor, själverksamma och ej själverksamma privatskogsägare. För skogsägare med stort skogsinnehav

är det de miljömässiga och ekonomiska orsakerna som är av avgörande betydelse, medan de har liten eller ingen betydelse för de med små skogsinnehav. En majoritet av ägarna i södra Sverige menar att de avgörande orsakerna är miljömässiga och ekonomiska medan skogsägarna i norra Sverige anger att det är påverkan från skogsägarföreningar. Kvinnor och män anger i lika stor utsträckning att de

FIGUR 4. Andel skogsägare (%) som angett att de blivit aktivare i sin skogsskötsel respektive att de inte förändrat sin aktivitet efter genomförd certifiering, fördelade efter kategorier: kvinnor, män, åbor, utbor, själverksamma, ej själverksamma samt ägare till stor respektive liten areal.

ekonomiska orsakerna är betydelsefulla vid beslut om certifiering. Männen har även lagt stor vikt vid miljömässiga orsaker, vilket inte är fallet för kvinnor. För själverksamma och ej själverksamma skogsägare har de miljömässiga respektive ekonomiska orsakerna haft i stort sett samma betydelse (Figur 3).

Vad har då certifieringen betytt för skogsägaren med avseende på skötselaktiviteten? En tredjedel av skogsägarna uppger att de blivit aktivare medan två tredjedelar säger att den varit oförändrad. Uppdelat på kategorier visar det sig att kvinnor, själverksamma och skogsägare till mindre brukningsenheter har en högre aktivitet efter certifieringen än sina jämförelsepar (Figur 4).

När det gäller skogsbrukets lönsamhet visar analyserna att 37 % av ägarna menar att certifieringen haft en positiv effekt, medan 28 % anser att den inte betytt något alls. En lika stor andel svarade "Vet ej", medan fem procent anser att certifieringen varit negativ för lönsamheten.

Enligt standarden skall en mindre andel av skogen på de certifierade brukningsenheterna avsättas för naturvårdsändamål. På frågan om skogsägaren vid avverkning tagit hänsyn till någon eller några av gällande miljöstandarder efter certifieringen jämfört med innan, svarade knappt 75 % "Ja", antingen med avseende på att de lämnat naturvårds- alternativt utvecklingsträd, död ved eller lövträd. En

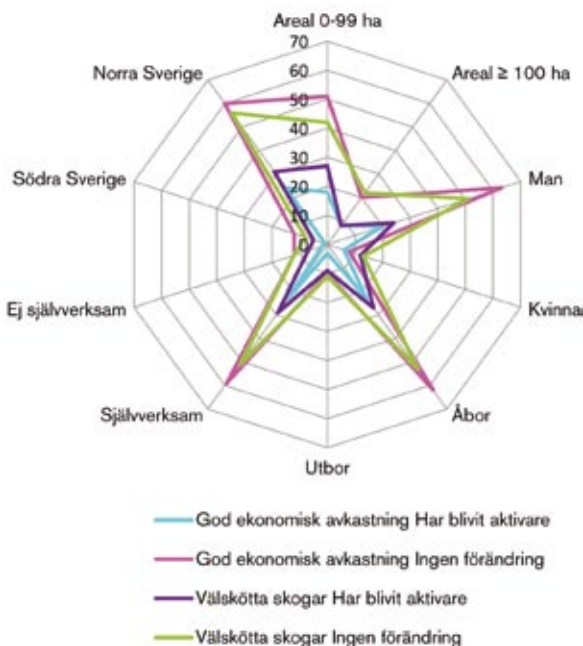

FIGUR 5. Andelen skogsägare (%) fördelade efter deras inställning till certifieringen som ett bra sätt att uppnå ett bärkraftigt skogsbruk. Endast ett alternativ kunde anges per svarande.

majoritet av skogsägarna (76 %) ansåg att certifieringen är ett bra sätt att uppnå ett bärkraftigt skogsbruk (Figur 5).

Andelen skogsägare med en positiv inställning till certifieringen ökade från 65 % före certifieringen till 85 % efter. Av de 29 % som före certifieringen inte hade någon uppfattning angav 68 % att de var positivt inställda efter certifieringen,

medan 26 % inte hade någon uppfattning och 6 % var fortfarande negativt inställda. Även om majoriteten av ägarna menar att deras skötselaktivitet inte förändrats, så har certifieringen generellt sett ökat aktiviteten. Detta gäller i högre grad skogsägare vars målsättning är välskötta skogar än de som har god ekonomisk avkastning som målsättning (Figur 6).

FIGUR 6. Aktivitetsgrad efter genomförd certifiering, fördelad efter målsättning med skogsbruket och kategorier: kvinnor, män, åbor, utbor, självverksamma, ej självverksamma, samt stor respektive liten areal (%).

Undersökningen har finansierats med medel från Erik Rönnbergs fond.

Ämnesord

Fortlöpande datainsamling, certifiering, skoglig aktivitet, privata enskilda skogsägare, hänsyn

Läs mer

Berg Lejon, S., Holmgren, L. and Lidestav, G. 2010. A Swedish Database for Forest Owner Analysis. In Hartebrodt, C. and Howard, K. (eds) International Workshop on Figures for Forests 24.11.2008–26.11.2008, Freiburg, Germany – Proceedings Freiburger Forstliche Forschung 84: 85–89. Forstliche Versuchs- und Forschungsanstalt Baden-Württemberg, Germany.

Databasen Fortlöpande markägareanalys: <http://www.slu.se/?id=965&puff=177>

Ek, J. 2004. Certifiering och gröna skogsbruksplaner idag och i framtiden. Alnarp. Examensarbete 63. Inst f sydsvensk skogsvetenskap, SLU, Alnarp.

Lidestav, G. och Berg Lejon, S. 2009. Skogscertifiering som instrument för förbättrad skogsskötsel inom det enskilda privata skogsbruket. Arbetsrapport 252, Inst f skoglig resurshushållning, SLU, Umeå ISSN 141-1204.

Författare

Solveig Berg Lejon är universitetsadjunkt vid institutionen för skoglig resurshushållning, SLU 901 83 Umeå
Tel: 090-786 82 74
E-post: Solveig.Berg@srh.slu.se

Gun Lidestav är docent vid institutionen för skoglig resurshushållning, SLU 901 83 Umeå
Tel: 090-786 83 91
E-post: Gun.Lidestav@srh.slu.se

FAKTA SKOG • Rön från Sveriges lantbruksuniversitet

Redaktör: Göran Sjöberg, 090-786 82 96, Goran.Sjoberg@adm.slu.se, SLU, Fakulteten för skogsvetenskap, 901 83 Umeå **Ansvarig utgivare:** Tomas Lundmark, 090-786 82 38, Tomas.Lundmark@sfak.slu.se

Webb: www.slu.se/forskning/faktaskog

Prenumeration: 15 nummer per år för 340 kronor + moms.

SLU Publikationstjänst, Box 7075, 750 07 Uppsala, 018-67 11 00 • Publikationstjanst@adm.slu.se

Davidsons Tryckeri AB, Växjö 2010

ISSN: 1400-7789 © SLU

